

COMMISSIE VAN DESKUNDIGEN MESTSTOFFENWET CDM

Jaarverslag 2014

Gerard Velthof, Alterra Wageningen UR

1. Inleiding

De Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM) is op verzoek van het toenmalige ministerie van LNV, het huidige Ministerie van Economische Zaken (EZ), in het najaar van 2003 ingesteld. De taak van de CDM is om het ministerie van EZ te adviseren over de wetenschappelijke onderbouwing van het mest- en ammoniakbeleid en over gewenste aanpassingen van aannames, regels, normen, en forfaits in de Meststoffenwet. De CDM kan, in overleg met het ministerie van EZ, ten behoeve van de klankbordfunctie als onafhankelijk expert themadagen organiseren met het bedrijfsleven. Gelet op de taak ressorteert de CDM onder de unit Wettelijke Onderzoekstaken (WOT) Natuur & Milieu van Wageningen-UR.

De adviezen van de CDM dienen de basis te zijn voor de inhoudelijke onderbouwing van het beleid. De samenstelling, kwaliteit en werkwijze van de CDM moeten er borg voor staan dat de inhoudelijke onderbouwing, van dat deel van het mest- en ammoniakbeleid waarover de CDM heeft geadviseerd, niet ter discussie wordt gesteld. Dit vereist dat de CDM transparant werkt, onafhankelijk en breed van samenstelling is en wetenschappelijk gezaghebbend is.

2. De samenstelling van de CDM

De CDM is een wetenschappelijke commissie met vertegenwoordigers uit de expertisevelden plantaardige en dierlijke productiesystemen, bodem en nutriëntenmanagement, mestverwerking, economie, bestuur en milieu. De Commissie heeft zes leden, een secretaris en twee adviseurs (zie onderstaande Samenstelling Commissie).

De CDM is in 2013 gereviewed door het ministerie van EZ en op basis van deze review is de CDM met één lid uitgebreid (expertiseveld Mestverwerking en bioraffinage). Daarnaast is een adviseur van de Technische Commissie Bodem (TCB) toegetreden, zodat de activiteiten van TCB en CDM goed kunnen worden afgestemd. Emeritus hoogleraar Prof.dr.ir. S. Tamminga is teruggetreden. Prof.dr.ir. W.H. Hendriks van Wageningen Universiteit is toegetreden als expert op het gebied van dierlijke productiesystemen. Alle overige leden zijn herbenoemd.

Huidige samenstelling van de Commissie Deskundigen Meststoffenwet.

Leden	Dierlijke productiesystemen	Prof.dr.ir. W.H. Hendriks Wageningen Universiteit
	Plantaardige productiesystemen	Prof.dr.ir. P.C. Struik Wageningen Universiteit
	Milieu-economie	Prof.dr. H. Verbruggen Vrije Universiteit Amsterdam
	Bestuur en governance	Dr. J.F.D.B. Wempe Saxion Hogeschool
	Mestverwerking en bioraffinage	Prof. dr.ir. E. Meers Universiteit Gent
	Bodem en nutriëntenmanagement	Prof.dr.ir. O. Oenema (tevens voorzitter) Wageningen Universiteit
Secretaris	Dr.ir. G.L. Velthof	Dr.ir. G.L. Velthof Alterra, Wageningen
Adviseurs	Planbureau voor de Leefomgeving	Dr.ir. J.J.M. van Grinsven PBL, Bilthoven
	Technische Commissie Bodem	Mw. dr.ir. A.E. Boekhold Technische Commissie Bodem, Den Haag

Er zijn drie vergaderingen geweest van de CDM in 2014 en één vergadering is gecombineerd met een bespreking van de fact-finding studie t.b.v. de evaluatie mestvergisting. De CDM is in 2014 gestart met een strategisch advies over de evaluatie van instrumenten van het mest- en ammoniakbeleid. Op 8 september is dhr. K Lever, directeur Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit, van het Ministerie van EZ aanwezig geweest op een vergadering van de CDM. Er is een toelichting gegeven op de taken en werkwijze van de CDM.

3. De coördinatiegroep

De coördinatie van de werkzaamheden en de afstemming met het ministerie van EZ wordt uitgevoerd door de coördinatiegroep. De coördinatiegroep wordt gevormd door de voorzitter en de secretaris van de CDM, een beleidsadviseur van de EZ-directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (M. van Rietschoten) en een kennisadviseur van EZ-directie Agrokennis (J. van Vliet in de eerste helft van 2014 en L. Oprel in de tweede helft van 2014).

De coördinatiegroep is in 2014 drie keer bij elkaar geweest. De voortgang van lopende activiteiten (inclusief die van de werkgroepen) is besproken, alsmede de planning. De coördinatiegroep heeft de begroting van de CDM en haar werkgroepen gemaakt en heeft de financiële uitputting bewaakt.

4. Werkgroepen en activiteiten

Onder de CDM ressorteren specialistische werkgroepen die op ad hoc basis worden samengesteld, al naar gelang het onderwerp van studie.

Monitoring Mestmarkt

Samenstelling: GJ. Van den Born (PBL, voorzitter), S.M van Winden (Directie PAV, EZ,) H.H. Luesink (LEI), H. Verkerk (CUMELA), A. Bosma, (EZ-Dienst Regelingen), C. van Bruggen (CBS), O. Oenema (Alterra, secretaris)

Activiteiten

De werkgroep heeft in 2013 de resultaten 2006-2012 gerapporteerd. De werkgroep is in 2014 opgeheven. De monitoring mestmarkt wordt onderdeel van de jaarlijkse vaststelling van mestverwerkingspercentages, waarvoor een nieuw protocol wordt ontwikkeld.

Producten

Koeijer, T.J. de, H.H. Luesink & C.H.G. Daatselaar (2014). Synthese monitoring mestmarkt 2006 – 2012. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu. WOt-technical report 18. 30 blz.

Harmonisatie Ammoniakemissie (NEMA)

Samenstelling: G.L. Velthof (voorzitter, Alterra), M. Hoogeveen (LEI) (vanaf september 2013: H. Luesink, LEI), B. de Haan (PBL, secretaris), C. Van Bruggen (CBS), J. Huijsmans (PRI), K. Groenestein (WUR LR), J. van der Kolk (Alterra), S. van der Sluis (PBL) en J. Vonk (RIVM).

Activiteiten

De uitgangspunten voor de berekeningen van de ammoniakemissie 2013 zijn opgesteld en het concept rapport van het CBS over ammoniakemissie in 2013 is beoordeeld. De werkgroep heeft een bijdrage geleverd aan de “Trends in ammoniakconcentraties en -emissies; een quick scan”

Producten

Bruggen, C. van, A. Bannink, C.M. Groenestein, B.J. de Haan, J.F.M. Huijsmans, H.H. Luesink, S.M. van der Sluis, G.L. Velthof & J. Vonk (2014). Emissies naar lucht uit de landbouw in 2012. Berekeningen van ammoniak, stikstofdioxide, lachgas, methaan en fijn stof met het model NEMA. Wageningen, WOT Natuur & Milieu, WOt technical report 3. 79 blz.

Onderhoud dierlijke forfaits

Samenstelling: O. Oenema, (Alterra, voorzitter), K. Groenestein (Livestock Research), J. Vonk (RIVM-ER), G.L. Velthof (Alterra; secretaris), C. van Bruggen (CBS), P. Bikker (Livestock Research), J. de Wit (Louis Bolk Instituut), H. Luesink (LEI), G.J. van den Born (PBL)

Activiteiten

De werkgroep heeft in 2014 een groot aantal adviezen en rapporten opgeleverd van activiteiten die in 2013 zijn opgestart. Het betreft onder andere een harmonisatie van diercategorieën in de meststoffenwet, actualisatie van een groot aantal diergebonden forfaits en adviezen over forfaits in biologische veehouderij.

Producten

Bikker, P., J. van Harn, C.M. Groenestein, J. de Wit, C. van Bruggen & H.H. Luesink (2013). Stikstof- en fosforexcretie van varkens, pluimvee en rundvee in biologische en gangbare houderijsystemen. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu. WOt-werkdocument 347. 43 blz.

Groenestein, K., C. van Bruggen en H. Luesink (2014). Harmonisatie diercategorieën. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-technical report 16. 36 blz.

Adviezen

- Stikstofexcretie borgen en beren, 29 januari 2014. Brief 14/N&M0007
- Fosforretentie en –excretie door vleesvarkens; Effecten van brijvoeding, 31 januari 2014. Brief 14/N&M0008
- Advies correctie voor gasvormige stikstofverliezen bij stalsystemen met buitenloop, 13 februari 2014. Brief 14/N&M0014
- Advies excretieforfaits opfok jongvee, 13 februari 2014. Brief 14/N&M0013.
- Review diergebonden forfaits vleeskuikens in kader Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, 28 mei 2014. Brief 14/N&M0062.
- Review diergebonden forfaits konijnen in kader uitvoeringsregeling meststoffenwet, 28 mei 2014. Brief 14/N&M0059.
- Review diergebonden forfaits vleeskuikenouderdieren in kader Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, 28 mei 2014. Brief 14/N&M0061.
- Review forfaits opbrengsten en mineralengehalten in ruwvoer en enkelvoudig diervoer – Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, 2 juni 2014. Brief 14/N&M0066.
- Review forfaits Review mineralengehalten in dierlijke mest – Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, 2 juni 2014. Brief 14/N&M0067.
- Aanbieding rapport “ Stikstof en fosforexcretie van varkens, pluimvee en rundvee in biologische en gangbare houderijsystemen, 28 mei 2014. Brief 14/N&M0063
- Aangepast Review forfaits melkvee en jongvee, in kader Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, 22 september 2014. Brief 14/N&M0165.
- Advies actualisatie N- en P-excretieforfaits leghennen en eieren, 8 oktober 2014. Brief 14/N&M0174.

Toetsing Stoffen

Samenstelling: T.A. van Dijk (NMI, voorzitter), L. de Poorter (RIVM), en P.A.I. Ehlert (Alterra, secretaris)

Activiteiten

In 2014 zijn in totaal 10 verzoeken beoordeeld. Twee daarvan kregen een positief oordeel. Zes verzoeken hebben een negatief oordeel gekregen. Vier daarvan kregen een negatief oordeel op grond van onvolledige informatie en twee op grond van milieubezwaarlijkheid. Er zijn nog twee verzoeken in behandeling.

Producten

Er zijn acht schriftelijke adviezen over toetsing stoffen en co-vergiftingsmaterialen uitgebracht aan het ministerie van EZ: twee positief en zes negatief. De adviezen worden niet openbaar gemaakt in verband met vertrouwelijke informatie van bedrijven.

Advies gebruikte bleekarde op G lijst, 29 januari 2014. Brief 14/N&M0006

Ad hoc vragen in kader meststoffenwet

Samenstelling: P.A.I. Ehlert (Alterra) en, afhankelijk van de vraag, andere WUR-onderzoekers

Activiteiten

Het beantwoorden van ad hoc vragen van NVWA, RVO en PAV over verschillende aspecten van de meststoffenwet. Het betreft veelal vragen over het gebruik van stoffen als meststof of co-vergiftingsmaterialen, onderbouwing van gebruiksnormen en dierlijke forfaits en vragen in het kader van handhaving. In 2014 zijn vragen gesteld over de lengte van het groeiseizoen (en stikstofopname) gras, stikstofgebruiksnormen van wintergewassen, bemesting van spelt, opbrengstafhankelijke stikstof gebruiksnormen voor tarwe, het opstellen stikstofbalansen in het kader vrijstelling bovengronds mestaanwending, ammoniakemissie in het kader van de stuifregeling, mestgassen en 18 vragen van NVWA (3), RVO (1), PAV (11), IenM (2) en politie (1) over reststoffen die als meststof of covergiftingsmateriaal worden gebruikt.

Producten

Het product is afhankelijk van de vraag: e-mail, notitie of telefonische toelichting.

Review Rekenmodel Gebruiksnormen fase 2

Samenstelling: H. ten Berge (PRI, voorzitter), P. Goedhart (Biometris), P. Hoeksma (WUR Livestock Research), G.L. Velthof (Alterra, secretaris)

Activiteiten

RVO en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) maken bij handhaving van het gebruiksnormen gebruik van een rekenmodel. Het ministerie van EZ heeft CDM gevraagd dit rekenmodel te beoordelen. In 2011 en 2012 zijn de bij de rekentool gehanteerde

foutenmarges beoordeeld, zijn de structuren van het model gecontroleerd en zijn berekeningen uitgevoerd op basis van testbedrijven. Er zijn gevoeligheidsanalyses uitgevoerd. De review is in mei 2012 besproken met NVWA en ministerie van EZ (DR, DAK en PAV).

Naar aanleiding van deze bespreking is eind 2012 fase 2 gestart. In deze fase zijn aanpassingen aan het model uitgevoerd en de effecten daarvan op de onzekerheid worden doorgerekend. Een notitie over standaardfouten in het Rekenmodel Mestgebruik is in 2014 opgeleverd.

Producten

Documentatie van standaardfouten in het Rekenmodel Mestgebruik. Niet openbaar.

Methodiek en Protocol voor vaststelling fosfaattoestand van de bodem

Samenstelling

Janjo de Haan (PPO), Wim van Geel (PPO), Jantine van Middelkoop (Livestock Research), Wim Bussink (NMI), Koos Verloop (PRI), Jasper Griffioen (Deltares/RUU), Sandra Boekhold (TCB), Phillip Ehlert (Alterra), Paul Römken (Alterra, secretaris) en Oene Oenema (CDM, voorzitter)

Activiteiten

Er is een conceptadvies opgeleverd over (i) methoden voor de bepaling van de fosfaattoestand van de bodem, ten behoeve van de afleiding van fosfaattoestand-afhankelijke fosfaatgebruiksnormen, en (ii) een protocol beschreven voor de bemonstering en analyse van de bodem, ter bepaling van de fosfaattoestand. De CDM adviseert om een gecombineerde indicator te gebruiken, die de intensiteit (P-CaCl₂) en de capaciteit (P-AL-getal) van het fosfaatleverend vermogen van de bodem in beeld brengt. De gecombineerde indicator kan worden toegepast voor zowel bouwland als grasland, en wordt reeds gebruikt op tweederde deel van het landbouwareaal in Nederland ten behoeve van de bemestingsadvisering. Het protocol voor de bemonstering en analyse van de bodem, ter bepaling van de fosfaattoestand, is gebaseerd op doelvoorschriften. De vereiste minimale kwaliteit van de bemonstering en analyse is aangegeven; deze kwaliteit moet in de praktijk periodiek worden gecontroleerd door een zogenoemde 'Toetscommissie'.

Producten

Concept advies "Actualisering Methodiek en Protocol voor vaststelling fosfaattoestand van de bodem".

Quick scan ammoniak

Samenstelling

A. van Pul (RIVM), B. de Haan (RIVM), M. van Zanten (RIVM), W. van der Maas (RIVM; Emissieregistratie), J. Vonk (RIVM; emissieregistratie), H. van Grinsven, (PBL), C. van

Bruggen (CBS), K. Groenestein (WUR-Livestock Research), N. Ogink (WUR-Livestock Research), J. Mosquera (WUR-Livestock Research), J. Huijsmans (WUR-PRI), H. Luesink (WUR-LEI), M. Hoogeveen (WUR-LEI), J. van der Kolk (WUR-Alterra), H. Kros (WUR-Alterra) en G. Velthof (WUR-Alterra, voorzitter).

Activiteiten

Het ministerie van Economische Zaken heeft de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) de opdracht gegeven om samen met RIVM en Emissieregistratie na te gaan wat mogelijke oorzaken zijn voor het verschil in trends tussen de gemeten en berekende ammoniakconcentraties en de berekende landelijke ammoniakemissie. Een CDM-werkgroep met leden vanuit WUR (Alterra, LEI, Livestock Research en PRI), RIVM, PBL en CBS heeft een quick scan uitgevoerd naar factoren die een oorzaak kunnen zijn voor deze verschillen in trends.

Er is veel discussie geweest over ammoniak in Eerste en Tweede Kamer (zie hoofdstuk 6) en in de pers. De quick scan is op de website van de Wageningen UR kort beschreven:

<http://www.wageningenur.nl/nl/Show/Quick-scan-trendverschillen-uitstoot-van-ammoniak-en-concentraties-in-de-lucht.htm>

PBL, RIVM en WUR hebben gezamenlijk een nieuwsbericht gemaakt over effectiviteit van ammoniakmaatregelen:

<http://www.pbl.nl/nieuws/nieuwsberichten/2014/ammoniakmaatregelen-door-boeren-effectief>

Producten

Trends in ammoniakconcentraties en -emissies; een quick scan, 10 september 2014. Brief 14/N&M0155

Pilot NIRS

Samenstelling

P. Hoeksma (WUR Livestock Research), R. van de Zedde (WUR Food & Biobased Research), R. Rietra (WUR Alterra), W. Saeys (KU Leuven - Dept. Biosystems), G. Velthof (CDM)

Activiteiten

Near Infra Red Spectroscopy (NIRS) is een snelle en non-destructieve analysemethode die in theorie ook organische stof, stikstof en fosfaat in dunne mest kan bepalen. De 'proof-of-principle' is op het laboratorium vastgesteld. Het doel is nu om deze analysemethode, op basis van sensortechnologie, toe te passen op vrachtauto's die dunne mest transporteren. Daarmee zou zonder monsternamen online het stikstof- en fosfaatgehalte in dierlijke mest kunnen worden gemeten, maar een praktijktest heeft nog niet plaatsgevonden. De CDM heeft een advies opgesteld waarin de volgende vraag van het ministerie van EZ is beantwoord: *Hoe ziet een plan van aanpak eruit voor een proef, een pilot tegen minimale kosten, waarin wordt nagegaan of het gebruik van NIRS als meetsysteem voor het vaststellen van de stikstof- en fosfaatgehalten van drijfmest in de praktijk voldoende robuust kan worden toegepast?*

De pilot NIRS zal in 2015 starten en wordt begeleid door de CDM.

Producten

Plan van aanpak voor de pilot NIRS, 15 september 2014. Brief 14/N&M0157

Zwavelhoudende meststoffen

Samenstelling

S. Boekhold (Technische Commissie Bodem), D. Fraters (RIVM), W. Bussink (NMI), P. Ehlert (Alterra, Wageningen UR) en G. Velthof (CDM).

Activiteiten

De CDM heeft een advies opgesteld waarin de volgende vraag van het ministerie van EZ is beantwoord:

Welke risico's kleven er aan bemesting met zwavelhoudende (mest)stoffen als gevolg van het gebruik van deze stoffen voor vermindering van de emissie van ammoniak, fijn stof en/of geur dan wel voor bodemverbetering, en wat zou er gedaan kunnen worden ter voorkoming van overbemesting met deze (mest)stoffen?

Producten

Advies zwavelhoudende (mest)stoffen in de landbouw, 10 oktober. Brief 14/N&M0175.

Mestverwerkingspercentages

Samenstelling

C. van Bruggen (CBS), H. Mulder (RVO), A. Bosma (RVO), K. Kloet (RVO), O. Oenema (CDM).

Activiteiten

Op het verzoek van het ministerie van heeft de CDM een advies opgesteld over mestverwerkingspercentages in 2015 voor de regio's Zuid, Oost en Overig. De eerste taak van deze werkgroep was het opstellen van een lijst met uitgangspunten. Concept-versies van de notitie met uitgangspunten zijn in de werkgroep en met medewerkers van het ministerie van EZ besproken. Op basis van de vastgestelde uitgangspunten zijn de mestverwerkingspercentages berekend.

Producten

Uitgangspunten voor de afleiding van mestverwerkingspercentages per regio, 3 juli 2014.

Advies Mestverwerkingspercentages 2015, 20 oktober 2014. Brief 14/N&M0182.

Nut en risico's van covergisting

Samenstelling

G. Velthof (CDM), O. Oenema (CDM), R. Rietra (Alterra), N. Verdoes (WUR Livestock Research), met bijdragen van Rijkswaterstaat Leefomgeving, Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl), Omgevingsdienst Zuidoost Brabant, Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en de Technische commissie bodem (TCB)

Activiteiten

Op verzoek van de ministeries van Economische Zaken en van Infrastructuur & Milieu, en in samenwerking met diverse uitvoerende instanties van deze ministeries, het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en de Technische commissie bodem (TCB), heeft de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) een fact finding gedaan naar het nut en de risico's van covergisting in Nederland. Deze fact finding levert de bouwstenen voor de evaluatie, door het kabinet en de Tweede Kamer, van het overheidsbeleid met betrekking tot covergisting, en in het bijzonder de volgende aspecten:

- de meerwaarde van covergisting ten aanzien van duurzame energie, het gebruik van reststoffen, de reductie broeikasgassen en het verminderen van het mestoverschot;
- de effecten en risico's van covergisting voor gezondheid van mens, dier en het milieu;
- de maatregelen waarmee deze risico's zouden kunnen worden beperkt; en
- de handhaafbaarheid van regels, en maatregelen om de handhaafbaarheid te verbeteren.

Producten

CDM. Nut en risico's van covergisting; Syntheserapport. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Wageningen UR. Concept.

Rijkswaterstaat 2014. Evaluatie vergisting van mest. Mbt de onderwerpen milieu en planologie en uitvoering, handhaving en naleving. Kenniscentrum Infomil, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Den Haag.

Heezen, P. A. M., Schaik, M., Posthuma, L. & Wintersen, A. M. 2014. Feitenrelas rond de aspecten 'Gezondheid en Veiligheid' van biovergisting. RIVM briefrapport 2014-0162. , RIVM, Bilthoven. In voorbereiding.

TCB. Advies Evaluatie Covergisting. Concept.

Stouthart, F., Smets, E., Simons, J., Leenders, S. & Rensman, D. 2014. Vergunningverlening, toezicht en handhaving bij co-vergistingsinstallaties. Deelstudie ten behoeve van de landelijke evaluatie., Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant, Eindhoven.

Reviews

De volgende rapporten zijn gereviewed:

A.E.J. Hooijboer et al.. (2014) Landbouwpraktijk en waterkwaliteit op landbouwbedrijven aangemeld voor derogatie in 2012 RIVM Rapport 680717037/2014

5. Adviezen van de CDM aan het ministerie van EZ

In onderstaande tabel staat een overzicht van de adviezen die het CDM in 2014 aan het ministerie van EZ heeft gegeven. Een kopie van deze adviezen is beschikbaar op de website van de CDM via: <http://www.cdm.wur.nl/>

CDM-adviezen 2014:

- Advies gebruikte bleekarde op G lijst, 29 januari 2014. Brief 14/N&M0006
- Stikstofexcretie borgen en beren, 29 januari 2014. Brief 14/N&M0007
- Fosforretentie en –excretie door vleesvarkens; Effecten van brijvoeding, 31 januari 2014. Brief 14/N&M0008
- Bemonsteringsprotocol vaste mest, 13 februari 2014. Brief 14/N&M0015.
- Advies correctie voor gasvormige stikstofverliezen bij stalsystemen met buitenloop, 13 februari 2014. Brief 14/N&M0014
- Advies excretieforfaits opfok jongvee, 13 februari 2014. Brief 14/N&M0013.
- Review diergebonden forfeits vleeskuikens in kader Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, 28 mei 2014. Brief 14/N&M0062.
- Review diergebonden forfeits konijnen in kader Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, 28 mei 2014. Brief 14/N&M0059.
- Review diergebonden forfeits vleeskuikenouderdieren in kader Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, 28 mei 2014. Brief 14/N&M0061.
- Review forfeits opbrengsten en mineralengehalten in ruwvoer en enkelvoudig diervoer – Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, 2 juni 2014. Brief 14/N&M0066.
- Review forfeits Review mineralengehalten in dierlijke mest – Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, 2 juni 2014. Brief 14/N&M0067.
- Aanbieding rapport “ Stikstof en fosforexcretie van varkens, pluimvee en rundvee in biologische en gangbare houderijsystemen, 28 mei 2014. Brief 14/N&M0063
- Trends in ammoniakconcentraties en -emissies; een quick scan, 10 september 2014. Brief 14/N&M0155
- Plan van aanpak voor de pilot NIRS, 15 september 2014. Brief 14/N&M0157
- Aangepast Review forfeits melkvee en jongvee, in kader Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, 22 september 2014. Brief 14/N&M0165.
- Advies actualisatie N- en P-excretieforfaits leghennen en eieren, 8 oktober 2014. Brief 14/N&M0174.
- Advies zwavelhoudende (mest)stoffen in de landbouw, 10 oktober. Brief 14/N&M0175.
- Advies Mestverwerkingspercentages 2015, 20 oktober 2014. Brief 14/N&M0182.
- Er zijn acht schriftelijke adviezen over toetsing stoffen en co-vergiftingsmaterialen uitgebracht aan het ministerie van EZ: twee positief en zes negatief. De adviezen worden niet openbaar gemaakt in verband met vertrouwelijke informatie van bedrijven.

Concept adviezen (nog niet definitief):

- Methodiek en Protocol voor vaststelling fosfaattoestand van de bodem.
- Nut en risico's covergisting; synthese rapport.

- Protocol voor de monitoring van generieke maatregelen in Programmatische Aanpak Stikstof.
- Advies excretieforfaits stikstof en fosfaat.
- Protocol voor de afleiding van mestverwerkingspercentages per regio.

6. Correspondentie met Tweede Kamer waarin aan CDM wordt gerefereerd

18 februari 2014. Toezeggingen mestbeleid (DGA-PAV/14011814)

*“...Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel invoering mestverwerkingsplicht op 24 september 2013 heb ik u toegezegd dat ik zal bekijken of in de jaarlijkse monitoring van de mestmarkt door de **Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** kan worden aangegeven op welke wijze het fosfaatoverschot verwerkt is, hoe het terecht is gekomen en welke deel is geëxporteerd....”*

*“...Met de **CDM** vindt op dit moment overleg plaats over een herziening van het protocol monitoring mestmarkt, dat de basis vormt voor de wijze waarop de jaarlijkse monitoring van de mestmarkt wordt opgesteld. De herziening van het protocol heeft tot doel de monitoring van de mestmarkt zo vorm te geven dat de **CDM** op basis van de resultaten mij kan adviseren over de verplichte mestverwerkingspercentages die nodig zijn om het nationale mestoverschot te verwerken. Het protocol zal er ook in voorzien dat de gevraagde gegevens over de wijze waarop het fosfaatoverschot verwerkt is, hoe het terecht is gekomen en welke deel is geëxporteerd, meegenomen zal worden in de monitoringsrapportage.....”*

8 april 2014. Toezeggingen AO Mestbeleid 26 maart 2014 (DGA-PAV/14059899)

*“... Deze cijfers zijn, zoals gezegd, onderdeel van de jaarlijkse verplichting aan de Europese Commissie om over de resultaten van bedrijfsvoering en waterkwaliteit te rapporteren. Hierbij is een juiste interpretatie van de gegevens essentieel. Gezien de potentieel grote consequenties van deze rapportage wordt de conceptrapportage ook onderworpen aan een peer review door de **Commissie van Deskundigen Meststoffenwet** alvorens definitieve goedkeuring plaatsvindt. Het komende rapport zal daarna - in juni - aan uw Kamer aangeboden worden....”*

23 juni 2014. Wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 (programmatische aanpak stikstof) MEMORIE VAN ANTWOORD

“...Omdat ik een daling van de ammoniakconcentratie van groot belang acht en eraan hecht dat er in AERIUS wordt uitgegaan van de best beschikbare gegevens, heb ik de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) gevraagd om samen met het RIVM en de wetenschappers die betrokken zijn bij het NEMA (Nederlandse Emissiemodel voor ammoniak) op korte termijn door middel van een quick scan te analyseren welke de oorzaak kan zijn dat de berekende daling van ammoniakconcentratie niet ondersteund wordt door metingen....”

30 juni 2014. Toezeggingen mestbeleid (DGA-PAV/14040462)

*“... Monitoring mestmarkt. De **Commissie Deskundigen Meststoffenwet** brengt elk jaar de “synthese monitoring mestmarkt” uit. Deze synthese geeft inzicht in vraag en aanbod op de Nederlandse mestmarkt op basis van geregistreerde gegevens en modelberekeningen....”*

*“....Bij het tot stand komen van wijzigingen in de Meststoffenwet of onderliggende regelgeving wordt vooral gebruik gemaakt van adviezen van de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet** over onder andere de hoogte van excretieforfaits en de gebruiksnormen voor stikstof en fosfaat, de hoogte van de mestverwerkingspercentages, wetenschappelijk onderbouwing en gebruiksvorschriften....”*

1 juli 2014. Beantwoording vragen over stikstofdepositie (DGNR-PDN2000/14098869)

*“....Naar aanleiding van signalen van het RIVM dat de trend in de berekende ammoniakemissies niet ondersteund wordt door de metingen, hebben wij onlangs de **Commissie Deskundigen Mestbeleid (CDM)** de opdracht gegeven samen met het RIVM nader onderzoek te doen om de oorzaken van het*

verschil in trends tussen de gemeten en berekende ammoniakconcentratie en de berekende landelijke ammoniakemissie te verklaren. Ik zal uw Kamer binnenkort informeren over de uitkomsten van de quick scan en de eventueel te nemen vervolgstappen.....”

2 juli 2014. Beantwoording inbreng Tweede Kamer in schriftelijk overleg inzake ontwerpbesluit houdende wijziging van het Besluit gebruik meststoffen. DGA-PAV/14108334

*“... -Wat is de stand van zaken omtrent de inventarisatie over graszaad waarbij de staatssecretaris in contact zou treden met de sector? Ik zal hierover advies innemen bij de **Commissie van Deskundigen Meststoffenwet**. Zodra ik dit advies ontvangen heb zal ik uw Kamer hierover informeren.....”*

*“.....Het verloop van de gemeten ammoniakconcentratie loopt uit de pas met de berekende emissiereductie. De staatssecretaris heeft de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet**, RIVM en andere betrokken wetenschappers gevraagd om hier via een quick scan naar te kijken. Wanneer wordt de uitkomst van deze quick scan verwacht?....”*

21 oktober 2014. Kamerbrief over ammoniakemissie en –depositie (DGNR-PDN2000/14171015)

“...Ik bied u tevens het rapport “Trends in ammoniakconcentraties en –emissies; een quick scan” dat de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) op ons verzoek heeft opgesteld.....”

*“...In deze brief hebben we uw Kamer ook geïnformeerd over de opdracht aan de **CDM**....”*

*“... De **CDM** stelt vast dat de gebruikte modellen rekenmethodieken toepassen die wetenschappelijk geaccepteerd zijn, internationaal worden toegepast en regelmatig worden aangepast aan nieuwe inzichten. Geconcludeerd wordt dat bij het vergelijken van trends in gemeten concentraties en berekende landbouwm emissies veel factoren een rol spelen....”*

*“...Volgens de **CDM** is het onwaarschijnlijk dat het verschil in trends alleen het gevolg is van een overschatting van de effectiviteit van het ammoniakbeleid. De **CDM** beveelt in aanvulling op de onderzoeken die worden uitgevoerd naar aanleiding van de internationale review uit 2013 een aantal aanvullende analyses aan met betrekking tot het analyseren van resultaten van metingen en berekeningen, het berekenen van emissie op nationale en regionale schaal en onzekerheidsanalyses.....”*

*“.....Daarnaast neem ik de adviezen van het **CDM** over om nader te onderzoeken hoe het uiteenlopen van de trend van de berekeningen van de emissies en de metingen van ammoniakconcentraties kan worden geduid.....”*

*“.....Meststoffen: de **CDM** geeft aan dat er signalen zijn dat meer mest wordt toegediend dan toegestaan volgens de gebruiksnormen. NEMA houdt hier al rekening mee, maar mogelijk niet voldoende. Er vindt een onderzoek plaats naar de naleving van de mestregelgeving door de NVWA gericht op versterken van de handhaving.....”*

29 oktober 2014. Bijlage bij schriftelijke beantwoording van gestelde vragen in de eerste termijn van de behandeling van de begroting van Economische Zaken voor 2015, onderdeel Landbouw & Natuur.

“....3. Emissiefactoren zijn gebaseerd op te kleine oppervlaktes, mest wordt op grote oppervlaktes uitgereden. Kan het **CDM** deze vragen in het aanvullend advies adresseren? Worden daarbij ook andere wetenschappers betrokken? Is de staatssecretaris bereid deze analyse voor het ammoniakdebat naar de Kamer te zenden?”

“.....Ik zal voor het ammoniakdebat de kamer informeren over de wetenschappelijke onderbouwing van de door heer Dijkgraaf genoemde voorbeelden. Aangezien de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** per adviesaanvraag een Commissie vaststelt van meest betrokken wetenschappers zijn “andere” wetenschappers per definitie betrokken.....”

20 november 2014. Fraudemaatregelen meststoffenwet (DGA-PAV/14181772)

“... Omdat een partij beter toegankelijk is voor een monsternemer en de bemonsterwijze beschreven is, heeft de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** geoordeeld dat uit een partij een representatiever monster genomen wordt dan met de huidige werkwijze.....”

“...Ten slotte zal in 2015 een pilot starten met Nabij Infrarood-techniek (NIRS) voor drijfmest. De **CDM** zal met deze pilot onderzoeken of NIRS als meetinstrument gelijkwaardige resultaten levert aan de huidige methode van bemonsteren en analyseren.....”

2 december 2014. Brief van staatssecretaris Dijkma (EZ) aan de Tweede Kamer over het ontwerpbesluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof (DGNR-PDJNG/14192349)

...“Ik verwijs naar mijn brief van 21 oktober 2014 en het daarbij behorende rapport van de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** “Trends in ammoniakconcentraties en –emissies; een quick scan”⁷. Daarin heb ik onder meer verwezen naar eerdere brieven waarin ik Uw Kamer heb geïnformeerd over de gebruikte meetmethoden, de modellen en de wetenschappelijke kwaliteit van de berekeningen en metingen van ammoniakemissies en – deposities. In die brief heb ik ook aangegeven dat de **CDM** vaststelt dat de gebruikte modellen rekenmethodieken toepassen die wetenschappelijk geaccepteerd zijn, PDJNG/14192349 internationaal worden toegepast en regelmatig worden aangepast aan nieuwe inzichten....”

“...Het NEMA rekent terug tot begin jaren 90 van de vorige eeuw. Het globale resultaat is gepresenteerd in het hiervoor vermelde rapport van de **CDM** “Trends in ammoniakconcentraties en –emissies; een quick scan”. Eén van de aanbevelingen is juist om de waarden uit de jaren 90 nader te analyseren....”

2 december 2014. Antwoorden van staatssecretaris Dijkma (EZ) op de vragen van de Kamerleden Ladders en Dijkstra (beiden VVD) over de relatie tussen ammoniakuitstoot en emissiearme bemesting. (DGA-PAV/14166335):

“...Voor de zomer kwam het signaal van het RIVM dat het verschil in trends tussen de gemeten en berekende waarde van ammoniakconcentratie in de lucht dit jaar voor het eerst significant is. Daarop heb ik de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** gevraagd een quick scan op te stellen om het verschil tussen de trends te duiden. Op 21 oktober jl. heb ik uw Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van deze quick scan (Kamerstuk 33037, nr. 134).....”

“...Het NEMA-model wordt sinds 2009 voortdurend verbeterd. Dit model wordt dan ook aangepast aan de beste kennis over de werkelijkheid. Dit kan inderdaad verhogingen, maar ook verlagingen van de ammoniakemissie van bepaalde bronnen in het model als gevolg hebben. Deze actualisatie wordt gedaan door

de werkgroep NEMA, die onder de **CDM** valt. In de **CDM** hebben voor dit onderwerp experts zitting van verschillende organisaties en instituten, namelijk Wageningen Universiteit, Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), PBL, Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en Emissieregistratie...”

12 december 2014. Brief van Staatssecretaris Dijkema (EZ) aan de Tweede Kamer over de mestverwerkingspercentages voor 2015 en over een aantal andere zaken die gerelateerd zijn aan mestverwerking. (DGA-PAV/14195635):

“... In 2016 en 2017 zullen de verwerkingspercentages verder moeten stijgen om in 2017 evenwicht op de mestmarkt te realiseren. De **Commissie Deskundigen Meststoffenwet** heeft een protocol voor het berekenen van mestverwerkingspercentages ontwikkeld. Naar aanleiding daarvan vindt overleg plaats met betrokken sectorpartijen....”

Documenten Eerste Kamer waarin aan CDM wordt gerefereerd

Verslag van de vergadering van 7 oktober 2014 (2014/2015 nr. 3) De heer Reuten (SP):

“Voorzitter. Mijn fractie ging het debat over het wetsvoorstel programmatische aanpak stikstof zoals haar betaamt kritisch in, doch — zoals ik in het debat aangaf — zeker niet als een principieel tegenstander. Cruciaal voor het wetsvoorstel — de staatssecretaris erkent dit — is de zogenoemde ontwikkelruimte en de berekening daarvan via het AERIUS-model. Helaas kon de staatssecretaris de zwaktes van het model niet voldoende weerleggen. Bovendien onthoudt de staatssecretaris de Kamer bestaande relevante informatie daarover. Zij weigerde een rapport van de **Commissie van Deskundigen Meststoffenwet** over de discrepantie tussen modelberekeningen en feitelijke stikstofmeting vóór de stemmingen over het wetsvoorstel aan de Kamer te overleggen. Deze redenen roepen mijn fractie om zich te onthouden van steun aan het wetsvoorstel.”

21 oktober 2014. BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

“.... “Uw Kamer heeft mij verzocht het rapport «Trends in ammoniakconcentraties en -emissies; een quick scan», dat de **Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** op mijn verzoek heeft opgesteld, toe te sturen. Tevens wil ik u met deze brief, mede namens de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, informeren over de ontwikkeling van de ammoniakemissie en van de ammoniakdepositie in natuurgebieden. De afgelopen periode zijn er onder andere vragen gesteld over de effecten van het ammoniakbeleid in Nederland, de meetmethoden en de wetenschappelijke basis en de beschikbaarheid van gegevens.....”

“... Deze constatering was voor mij aanleiding om de **CDM** de opdracht te geven samen met het RIVM en Emissieregistratie op korte termijn te analyseren hoe de verschillen tussen modelberekeningen en metingen zijn te verklaren. De quick scan heb ik 10 september jl. ontvangen....”

“....De **CDM** stelt vast dat de gebruikte modellen rekenmethodieken toepassen die wetenschappelijk geaccepteerd zijn, internationaal worden toegepast en regelmatig worden aangepast aan nieuwe inzichten.....”.

“... Volgens de **CDM** is het onwaarschijnlijk dat het verschil in trends alleen het gevolg is van een overschatting van de effectiviteit van het ammoniakbeleid. De **CDM** beveelt in aanvulling op de onderzoeken die worden uitgevoerd naar aanleiding van de internationale review uit 2013 een aantal aanvullende analyses

aan met betrekking tot het analyseren van resultaten van metingen en berekeningen, het berekenen van emissie op nationale en regionale schaal en onzekerheidsanalyses.....”

*“...Daarnaast neem ik de adviezen van het **CDM** over om nader te onderzoeken hoe het uiteenlopen van de trend van de berekeningen van de emissies en de metingen van ammoniakconcentraties kan worden geduid....”*

28 oktober 2014. Wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 (programmatische aanpak stikstof)

*“...Tijdens de plenaire behandeling van het wetsvoorstel Programmatische aanpak stikstof (33 669) is gesproken over toezending van het rapport «Trends in ammoniakconcentraties en -emissies; een quick scan» aan de Eerste Kamer. Dat rapport is op verzoek van de Staatssecretaris van Economische Zaken opgesteld door **Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM)** en was ten tijde van de plenaire behandeling nog niet beschikbaar. Op 15 oktober 2014 zijn per brief nog enkele vragen gesteld over de quick scan....”*

*“ In uw brief aan de Tweede Kamer geeft u aan dat er in een Bestuurlijk Overleg op 17 september 2014 is gesproken over de huidige berekeningen van AERIUS. De leden van de SP-fractie vragen of bij dit bestuurlijk overleg ook de zogenaamde quick scan van de **Commissie van Deskundigen Meststoffenwet** is besproken.....”*

7. Producten

Rapporten

Bikker, P., J. van Harn, C.M. Groenestein, J. de Wit, C. van Bruggen & H.H. Luesink (2013). Stikstof- en fosforexcretie van varkens, pluimvee en rundvee in biologische en gangbare houderijsystemen. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu. WOt-werkdocument 347. 43 blz.

Bruggen, C. van, A. Bannink, C.M. Groenestein, B.J. de Haan, J.F.M. Huijsmans, H.H. Luesink, S.M. van der Sluis, G.L. Velthof & J. Vonk (2014). Emissies naar lucht uit de landbouw in 2012. Berekeningen van ammoniak, stikstofdioxide, lachgas, methaan en fijn stof met het model NEMA. Wageningen, WOT Natuur & Milieu, WOt technical report 3. 79 blz.

Groenestein, K., C. van Bruggen en H. Luesink (2014). Harmonisatie diercategorieën. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-technical report 16. 36 blz.

Koeijer, T.J. de, H.H. Luesink & C.H.G. Daatselaar (2014). Synthese monitoring mestmarkt 2006 – 2012. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu. WOt-technical report 18. 30 blz.

Velthof, G.L. & O. Oenema (2014). Commissie van Deskundigen Meststoffenwet. Taken en werkwijze, versie 2014. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Wageningen UR. WOt-technical report 5. 49 blz.;

Presentaties

Gerard Velthof. Ammoniak emissies en onzekerheden. Stikstofdepositie: wetenschap ontmoet praktijk. VVM, netwerk van milieuprofessionals, Utrecht, 17 april 2014.

Gerard Velthof. Berekening nationale ammoniakemissie met het model NEMA. PAS Expertmeeting, LTO Nederland, Nijkerk, 19 november 2014.